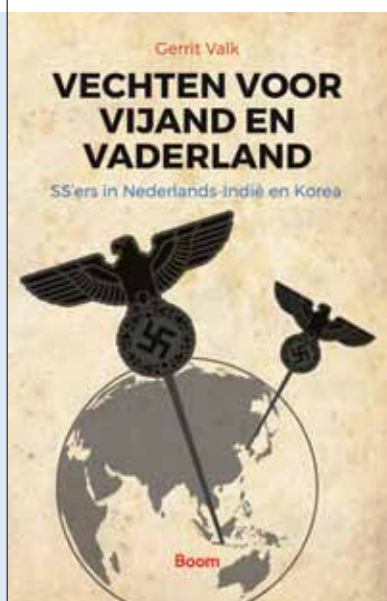

Een tweede kans in het Verre Oosten

Van de nood een deugd maken. Dat gold na de Tweede Wereldoorlog zeker voor het Nederlandse leger in de dekolonisatiestrijd in het voormalige Nederlands-Indië en de oorlog in Korea. Het maakte (misschien niet altijd van harte) graag gebruik van landgenoten die bij de Waffen-SS en de Kriegsmarine hadden gediend. In de meeste gevallen hadden zij een gedegen militaire opleiding gevolgd en vaak ook de nodige frontervaring opgedaan. In het algemeen kon dat niet worden gezegd van de vele oorlogsvrijwilligers en dienstplichtigen die werden uitgezonden. Ook zélf konden zij nu een positieve draai aan hun leven geven, want in eigen land werden zij als een paria behandeld. Beter ver weg de wapens weer in de hand, dan een uitzichtloos bestaan in eigen land, had hun slogan kunnen zijn. Eveneens een belangrijke reden was het zich rehabiliteren en het vereffenen van een morele schuld. Ook liefde voor het vaderland werd een enkele keer bij de rekrutering genoemd.

Vechten voor vijand en vaderland.

SS'ers in Nederlands-Indië en Korea. *Gerrit Valk* (Boom, Amsterdam 2017), 216 blz., € 20,00

Hoeveel Nederlandse oud-SS'ers hebben meegevochten is niet exact vast te stellen. Daarvoor ontbreken in archieven de gegevens. Blijkbaar durfde men er vlak na de oorlog niet mee voor de dag te komen. Het kon onmogelijk het aantal van 15 à 30.000 zijn geweest, dat Geert Mak in zijn eerste uitgave van *De eeuw van mijn vader* had ingeschat en dat hij daarna fors naar beneden moest bijstellen. Volgens Valk zou dat hebben betekend, dat ongeveer alle SS'ers met een Nederlandse nationaliteit zich voor Azië hadden ingescheept. Zelf komt hij op een aantal van zeshonderd tot duizend in Indië en veertig tot zeventig in Korea.

Dat het er geen duizenden maar eerder honderden zijn geweest, lag vooral aan het regeringsbeleid na de oorlog. Dat was erop gericht om mannen met een 'bruin' verleden uit het leger te weren. Daar werd aanvankelijk bij de werving van OVW'ers (oorlogsvrijwilligers) streng op toegezien. Dat veranderde toen ook het besluit was genomen tot uitzending van dienstplichtigen. In principe konden daardoor eveneens oud-SS-gedienden worden opgeroepen. In het bijzonder betrof het de jeugdgevallen. Die waren soms amper zestien geweest toen ze het Waffen-SS-uniform hadden aangegetrokken. Velen van hen vielen nog in de dienstplichtige leeftijd. En hadden zij zich niet schuldig gemaakt aan een oorlogsmisdaad of een ander ernstig delict, dan zat hun straf er al heel snel op. Bovendien wist een aantal mannen door de administratieve chaos die hier na de oorlog heerste de toetsing op hun verleden te ontlopen. En waren zij eenmaal in het epicentrum van de guerrillastrijd beland, dan werden zij bij ontdekking met uitzondering van een enkeling niet meer teruggestuurd. Bovendien gingen de militairen in den vreemde een stuk toleranter met hun foute

landgenoten om dan hier. Vaak werd de misstap hen vergeven of ontstond er zowaar enig begrip, daar zij meestal door problemen thuis, liefdesperikelen, NSB-indoctrinatie of communistenhaat tot hun keuze waren gekomen. Ook de drang naar avontuur had vaak een rol gespeeld. In de Koreaanse Oorlog begin jaren vijftig werd de collaborateurs helemaal geen strobreed meer in de weg gelegd. Eigenlijk was de Nederlandse staat blij dat ze met een volwaardig bataljon aan zijn VN-verplichting kon voldoen.

Gerrit Valk, historicus en oud-Tweede Kamerlid, publiceerde diverse boeken over de Tweede Wereldoorlog. Voor dit boek heeft hij naast zijn research in archieven en andere bronnen een aantal Nederlandse SS'ers die in de archipel hebben gevochten en nog leefden, geïnterviewd. Niet alleen uit hun relaas maar ook uit verslagen van derden kon hij optekenen dat zij dikwijls van meerwaarde zijn geweest. Enerzijds waren zij, zoals al geschreven, geroutineerd, wat in beide oorlogen in tal van situaties van pas kwam (sommigen werden dan ook na verloop van tijd bevorderd naar een hogere rang), anderzijds zochten zij vaak naar een gelegenheid om zich te revancheren. Meer dan eens gebeurde het dat een van hen zich vrijwillig aanbood om een gevaarlijke opdracht uit te voeren. Zo offerde in Korea iemand zich min of meer op om de positie te verkennen van een patrouille die in een dorp onder zwaar vuur kwam te liggen. Helaas voor hem kon hij zijn heldendaad niet meer navertellen. Wél werd hij bij Koninklijk Besluit postuum onderscheiden met een belangrijk militair kruis. Een saillant detail: zijn moeder moest uit de krant vernemen dat haar zoon was overleden. *Vechten voor vijand en vaderland* is een boeiend historisch werk, dat u beslist moet lezen!

Gert Moleman